

socialmedicinsk tidskrift

Sjuttioförsta årgången häfte nr 10 1994

Redaktion:

Claes-Göran Westrin, redaktör och ansvarig utgivare
Ann Appelgren, redaktionssekreterare
Elisabeth Natt och Dag, expedition

Redaktionsutskott:

Erik Allander, professor i socialmedicin, Huddinge
Peter Allebeck, professor i socialmedicin, Göteborg
Per Bjurulf, professor i socialmedicin, Linköping
Arne Borg, f d direktör Äldrecentrum, Stockholm
Lars-Olov Bygren, professor i socialmedicin, Umeå
Jan Ekholm, professor i medicinsk rehabilitering, Stockholm
Axel Fugl-Meyer, professor i medicinsk rehabilitering, Umeå
Axel Gisslén, kommunalråd, Örebro
Gunnar Grimby, professor i medicinsk rehabilitering, Göteborg
Sven-Olof Isacson, professor i socialmedicin, Malmö
Leif Svanström, professor i socialmedicin, Stockholm
Gösta Tibblin, professor i allmänmedicin, Uppsala

Kunskaper om tvångsvård

Psykiatrin är det mest kontroversiella vårdområdet och tvångsvården den mest kontroversiella delen av psykiatrin. Därom vittnar mycken journalistik och en rad statliga utredningar. Ändå finns i detta ämne föga kunskap baserad på systematisk forskning. Svenska utredningar redovisar huvudsakligen statistiska sammanställningar kompletterade med enstaka intervjuer. Även den internationella forskningen är mestadels baserad på offentlig statistik om formell tvångsintagning. Främst i USA har dock en del undersökningar också innefattat intervjuer med tvångsintagna patienter.

Det senaste decenniet har forskningsintresset ökat betydligt och alltmera kommit att innefatta patienternas upplevelse av tvång. Ett omfattande svenskt projekt, vars andra etapp redovisas utförligt i detta temanummer, startade i början av 1980-talet och har kunnat genomföras genom stöd av den psykiatriska vården i Uppsala och Västmanlands län samt anslag från Delegationen för Social Forskning/Socialvetenskapliga Forskningsrådet. Samtidigt har, som också framgår av detta nummer, ett antal mindre men intressanta studier

planerats eller genomförts. Av såväl principiell som praktisk betydelse är att Socialstyrelsen, som framgår av Helena Silfverhielms artikel, nu systematiskt försöker följa upp effekterna av en ändrad tvångsvårdslagstiftning.

Parallellt med utvecklingen i Sverige har studiet av tvångsvård kommit igång i övriga nordiska länder med pionjärinsatser av Hans Adserballe i Danmark och Georg Høyer i Norge. Genom stöd av en nordisk planeringsgrupp för psykiatrisk hälso- och sjukvårdsforskning och nordiska forskarkurser har ett nätverk kommit till stånd, bl a för samordnande och jämförande studier av tvångsvård. Nätverket har formellt organiserats som en nordisk sektion av the International Academy for Law and Mental Health. Akademien som samlar ett antal prominenta jurister, samhällsvetare och psykiatriker kommer också, som framgår av en särskild notis förläggas sin konferens 1995 i Tromsø.

Det kanske mest uppmärksammade resultatet hittills av Uppsala/Västerås-gruppens forskning är skillnaden mellan förekomsten av formellt tvång och patienters upplevelse av tvång. Sålunda uppgav i undersökningens första etapp nära 1/3 av frivilligt intagna att de varit föremål för tvång medan 1/3 av de formellt tvångsintagna subjektivt inte skulle varit utsatta för tvångsåtgärder. En närmare analys har dock visat betydande kvalitativa skillnader vad gäller typen av tvångsåtgärder. Forskningen aktualiserar här frågor om vad som kan upplevas som tvång och andra personliga kränkningar liksom skillnader mellan vad patienter, familj och personal definierar som tvång.

Tvångsvårdsprojekten kan ses som exempel på framväxten av ett nytt forskningsområde; empiriska studier av etiska problem. En viktig uppgift är härvid att vidga perspektivet till att omfatta också andra vårdområden än psykiatri.

Bland annat erbjuder frågor om av i vad mån informerat samtycke och personlig integritet respekteras i äldreården angelägna forskningsuppgifter.

Claes-Göran Westrin

Konferens om lagstiftning och psykiatrisk vård

I Tromsø Norge organiseras 25-29 juni 1995 The XXI International Congress on Law Mental Health.

Bland annat följande ämnen kommer att behandlas

Law and Mental Health: A world wide perspective

Dangerousness

Deinstitutionalization

Competency, international law, human rights

Kongressavgiften är före den 15 juni 1995 1800 NKR, för medlemmar av The International Academy of Law and Mental Health 1600 NKR.

Närmare upplysningar kan fås av

The XXI International Congress on Law and Mental Health, Institute of Communication Medicine, The University of Tromsø, 9037 Tromsø, Norway. Phones: +47 776-44819 or +47 776-44829. Fax: +47 776-44831.